

№ 16/1959.

STORA UTSKOTTETS betänkande № 16/1959 över landskapsstyrelsens framställning № 27/1959 med förslag till framställning till Finlands Riksdag angående antagande av en lag om rätt till allmänt vattenområde inom landskapet Åland.

Landstinget, som i ärendet fått mottaga lagutskottets betänkande № 15/1959, har därjämte inbegärt stora utskottets utlåtande.

Stora utskottet har behandlat förenämnda betänkande och i ingressen nämnda framställning och enhälligt beslutat omfatta lagutskottets betänkande. Stora utskottet får därför vördsamt föreslå

att landstinget ville till riksdagen göra nämnda framställning.

Mariehamn den 16 november 1959.

På stora utskottets vägnar:

Martin Isaksson.

R. Franzen.

Närvarande i utskottet: ordföranden Martin Isaksson, viceordföranden Gideon Mattsson samt ledamöterna Ruben Björke, Gustaf Ek, Gustaf Jansson, Georg Leandersson, Ragna Sanders, Bertel söderlund, Edv. Östling och suppleanten Uno Förbom.

Till Finlands Riksdag

från Ålands landsting.

Regeringen har till Riksdagen överlämnat en proposition med förslag till lag om rätt till allmänna vattenområden av den 30 april 1959 (34/59). I det i propositionen ingående lagförslaget

stadgas, att Finlands territorialvatten är allmänt vattenområde samt att allmänna vattenområden jämte botten äro statens egendom. Då begreppet Finlands territorialvatten faststälts genom lagen av den 18 augusti 1956 (463/1956), synes ingen annan tolkning möjlig än att jämväl den del av landets territorialvatten, som faller inom landskapets gränser, ingår i de allmänna vattenområden, som enligt propositionen anses bliva statens egendom.

Enligt 25 § i självstyrelselagen för Åland av den 28 december 1951 övergick all "statens fasta egendom och byggnader i landskapet Åland" vid lagens ikraftträdande den 1 januari 1952 i landskapets ägo, med undantag av "egendom och byggnad, som vid lagens trädande i kraft användes eller reserverats för statsverkets behov." Genom förordning 19 februari 1954 (47/54) har preciserats den fasta egendom, som på grund av undantagsbestämmelsen skall bliva i statens ägo.

Enligt den tidigare gällande lagen av den 6 maj 1920 om självstyrelse för Åland hade landskapet endast "nyttjanderätten till statens jordegendom i landskapet Åland" med vissa undantag. Om sorgen om att bibehålla Ålands jord i åländska händer utgjorde emellertid en av de väsentliga uppgifterna vid revisionen av

självstyrelselagstiftningen. På grund härav ansågs även, att äganderätten till statens fasta egendom inom landskapet skulle övergå till landskapet. Staten skulle icke äga någon fast egendom på Åland, fränsett några smärre undantag, som voro erforderliga för statens förvaltning. Denna linje överensstämde också med statsmakterns löfte vid självstyrelsens tillkomst "att för all framtid trygga Ålands kommande släktled vid fädrens jord samt dess svenska språk och nationalitet", vilket ju även utgör självstyrelselagens huvudsyftemål.

Det råder sålunda intet tvivel om att lagstiftarens mening varit, att staten icke skall ha någon äganderätt till fast egendom på Åland, av vad slag det vara må, utöver vad som är nödvändigt för statens förvaltning. Staten har i självstyrelselagen (11 § 2 mom. 1 p.) för sin del förbehållit sig blott "rätt till expropriation av fast egendom för allmänna riksbehov." Någon annan tolkning av lagen har ej heller varit ifråga, förrän äganderätten till utanför byarågång belägna vattenområden inom landskapet blev tvist underkastad i samband med en utmålsförrättning år 1955. Frågan blev då dragen under domstolsbehandling och målet är fortfarande anhängigt.

Av propositionen framgår, att man utgått ifrån att lagen be-
 träffande äganderätten till allmänna vattenområden jämte botten
 är av deklarativ natur, d.v.s. att den endast konstaterar, att
 ifrågavarande områden sedan gammalt tillhört staten. På sidan 2
 (spalt 1 och 2 i motiveringen) hänvisas bl.a. till den gamla rätts-
 principen, att "områden, vilka icke höra till lägenhet och be-
 träffande vilka enskilda eller samfund icke heller annars kunna
 påvisa bättre rätt, äro statens egendom". Emedan 25 § i själv-
 styrelselagen för Åland klart och tydligt bestämmer, att ägande-
 rätten till all statens fasta egendom och byggnader, med vissa
 undantag, övergått till landskapet, och då lagförslaget utgår
 från att allmänna vattenområden jämte botten, vilka utan några
 som helst tvivelsmål bör anses vara fast egendom, alltid tidiga
 varit statens egendom, följer härav, att denna egendom och ägan-
 rätten till densamma genom självstyrelselagen övergick till lan-
 skapet Åland den 1 januari 1952. Vid denna överföring av ägande-
 rätten till statens fasta egendom och byggnader har uppenbarligen
 också territorialvattnet varit inkluderat, då i förordningen
 47/1954 också utom byarågång belägna holmen Flötjan och klippan
 Gisslan förbehållits i statens ägo. Under sådana omständigheter

synes avsikten med propositionen icke kunna vara att stadga, att
 territorialvattnet inom landskapet skall tillhöra staten, synnerli-
 gast som införande av ett sådant stadgande borde såsom en förkla-
 ring till självstyrelselagen för Åland antagas av Riksdagen i
 den ordning, som 67 § i riksdagsordningen föreskriver, och med
 Ålands landstings bifall.

I det utlåtande, som Högsta domstolen avgivit över förslaget
 till proposition, framhåller Högsta domstolen, att den icke under-
 sökt förhållandet mellan den föreslagna lagstiftningen och sär-
 lagstiftningen för landskapet Åland. Utlåtandet är sålunda avgivet
 utan särskilt beaktande av den rätt landskapet kan hava till sitt
 område, som enligt 1 § 2 mom. i självstyrelselagen den 28 december
 1951 "omfattar Ålands län, sådant detta bestod den 7 maj 1920, då
 lagen om självstyrelse för Åland trädde i kraft." I Regeringens
 proposition beröres landskapets rätt icke med ett enda ord, ehuru
 frågan därom, huruvida enligt gällande rätt statens rätt till
 vattenområde utom byarågång innebär offentligrättsligt herravälde
 eller privaträttslig äganderätt, är tvist underkastad i den ak-
 tuella rättegången och redan därför bort bliva föremål för utred-
 ning. Intresse av ett klart lagbud i denna angelägenhet förefinnes

därför såväl i landskapet som i riket. Emellertid kan Ålands landsting icke inom ramen för sin lagstiftningsbehörighet åstadkomma ett sådant lagbud, ty självstyrelselagen 11 § 2 mom. 11) p. tillförsäkrar Riksdagen lagstiftningsrätten om äganderätt till vattenområde. Å andra sidan har landstinget enligt 13 § 1 mom. 4) p. självstyrelselagen rätt att lagstifta inom vattenrättens område, varför lagstiftningen om detta vattenområdes nyttjande hör till landstingets behörighet. I Regeringens proposition ingår stadganden såväl om äganderätten som om nyttjanderätten. Då landstinget icke i detta sammanhang vill taga ställning till frågor om äganderättens utnyttjande, i synnerhet som en ny vattenrättslag under en längre tid förberetts, synes det påkallat, att Riksdagen antager en särskild lag om allmänna vattenområden inom landskapet Åland, vilken lag endast skulle omfatta frågan om äganderätten.

Med hänvisning till det ovan anförda och med stöd av 15 § självstyrelselagen för Åland får landstinget värdsammast anhålla

att Riksdagen ville antaga nedanstående

"L a g

om rätt till allmänt vattenområde inom landskapet Åland.

I enlighet med Riksdagens beslut stadgas:

1 §.

Finlands territorialvatten i landskapet Åland är, till den del det är beläget utom byarågång, allmänt vattenområde. Allmänt vattenområde inom landskapet är jämte botten landskapets egendom.

2 §.

Härförinnan lagligen förvärvat enskild rätt till fiskeplats utanför byarågång eller annan särskild rättighet till viss del av allmänt vattenområde är fortfarande i kraft. Anordning eller konstruktion, som lagligen tidigare inrättats på allmänt vattenområde och som betjänar sjöfarten eller landtrafiken, hamn, flottning, fiske eller annat syftemål, må fortfarande där bibehållas utan hinder av stadgandena i denna lag. Landskapet Åland tillkommer icke ersättning för dylik rätt, ej heller för områdets användning såsom underlag för anordning eller konstruktion, som inrättats före denna lags ikraftträdande, förutom då angående dylik ersättning särskilt överenskommits.

3 §.

Denna lag medför icke ändring i vad som särskilt är stadgat eller annars gäller om rätt att idka fiske eller jakt på allmänt

vattenområde eller där bedriva trafik eller flottning eller ut-
öva annat allmänt nyttjande.

4 §.

Förflyttar sig gräns mellan by och allmänt vattenområde, in-
verkar detta icke på beståndet av sådan rätt till del av allmän
vattenområde, vilken lagligen förvärvats före denna lags ikraft-
trädande eller vilken i stöd av denna lag överlåtits åt annan.
Sådan del av allmänt vattenområde, vilken i vederbörlig ordning
tagits i varaktigt bruk av staten eller landskapet Åland, för-
blir statens eller landskapets egendom.

5 §.

Sådan del av allmänt vattenområde inom landskapet Åland, som
genom förordningen den 19 februari 1954 om statens fasta egen-
och byggnader i landskapet Åland (47/1954) bibehållits i stat-
ägo, beröres icke av stadgandena i denna lag."

Mariehamn den 20 november 1959.

På landstingets vägnar:

Th. Eriksson

talman.

Evald Häggblom

vicetalman.

Eliel Persson

vicetalman.

vattenområde eller där bedriva trafik eller flottning eller utöva annat allmänt nyttjande.

4 §.

Förflyttar sig gräns mellan by och allmänt vattenområde, inverkar detta icke på beståndet av sådan rätt till del av allmänt vattenområde, vilken lagligen förvärvats före denna lags ikraftträdande eller vilken i stöd av denna lag överlåtits åt annan. Sådan del av allmänt vattenområde, vilken i vederbörlig ordning tagits i varaktigt bruk av staten eller landskapet Åland, förblir statens eller landskapets egendom.

5 §.

Sådan del av allmänt vattenområde inom landskapet Åland, som genom förordningen den 19 februari 1954 om statens fasta egendom och byggnader i landskapet Åland (47/1954) bibehållits i statens ägo, beröres icke av stadgandena i denna lag."

Mariehamn den 20 november 1959.

På landstingets vägnar:

Th. Eriksson
Th. Eriksson

talman.

Evald Häggblom
Evald Häggblom

vicetalman.

Eliel Persson
Eliel Persson

vicetalman.